

CZU: 342.8

REPERTORIUL NORMATIV PRIVIND CONSFINȚIREA RĂSPUNDERII PENTRU ÎNCĂLCAREA NORMELOR DE DREPT ELECTORAL

Andrei SMOCHINĂ,

doctor habilitat în științe juridice, profesor universitar

Maria GRĂU-PANȚUREAC,

doctorandă, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și
Sociologice

În acest articol sunt analizate actele normative internaționale precum și cele autohtone, acte care reglementează organizarea, monitorizarea și desfășurarea scrutinelor electorale, totodată fiind analizate reglementări privind asigurarea și respectarea drepturilor electorale ale actorilor electorali și cetățenilor, precum și o administrare electorală reușită.

Cuvinte-cheie: *răspundere pentru încălcarea normelor de drept electoral, alegeri, drepturi electorale, acte normative.*

THE NORMATIVE REPERTORY REGARDING THE REFUSAL OF THE RESPONSIBILITY FOR VIOLATING THE NORMS OF ELECTORAL LAW

Andrei SMOCHINĂ,

Candidate of Legal Sciences, professor

Maria GRĂU-PANȚUREAC,

PhD student, Institute for Legal, Political and Sociological Research

This article analyzes the international normative acts as well as the domestic ones, acts which govern the organization, monitoring and holding of the electoral votes, at the same time it analyzes regulations regarding the assurance and compliance with the electoral rights of the electoral players and the citizens, as well as a successful electoral administration.

Keywords: *liability for violation of the norms of electoral law, elections, electoral rights, normative acts.*

Introducere. Alegerile reprezintă exercițiul democratic ce asigură bazele autorității și legitimității guvernării. Corectitudinea alegerilor este o condiție necesară pentru un stat de drept [1].

Alegerile, ca instrument al tranziției democratice sau al consolidării democrației prin modernizare, se află în raport de dependență directă de organizarea procesului electoral în baza unor norme și reguli care se regăsesc în legislația electorală națională. Alegerile sunt reglementate prin prevederile sistemului electoral, care determină principiile de organizare a lor în vederea desfășurării unor alegeri corecte și asigurării reprezentativității voinței popoului maximal posibil prin transformarea voturilor în mandate și, implicit, în funcții și demnități

publice, care să fie viabile și eficiente [2, p.7].

Credibilitatea alegerilor depinde de mai mulți factori, cum ar fi transparența în procesul decizional, imparțialitatea organelor electorale, exactitatea listelor electorale, prevenirea, suprimarea și sancționarea fraudelor electorale [1].

Corectitudinea în cadrul proceselor electorale este realizabilă pe de o parte, doar cu condiția respectării unor norme etice de către indivizii umani implicați în aceste procese. Pe de altă parte, corectitudinea alegerilor poate deveni și o condiție importantă pentru realizarea unor drepturi fundamentale pentru sistemul democratic, căci are un rol cheie în asigurarea dreptului de vot al cetățenilor ca beneficiari și participanți în cadrul proceselor electivă [3, p.122].

Ce presupune răspunderea pentru încălcarea normelor de drept electoral în baza reglementărilor internaționale și naționale

În majoritatea sistemelor de drept, aplicarea legislației electorale a evoluat în timp, aceasta reflectându-se în dependență de factorii sociali și politici ai fiecărei țări.

Cadrul instituțional, competențele și procedurile în cadrul sistemului electoral, precum și calitatea aplicării legislației electorale diferă de la o țară la alta.

În acest sens, este necesar de a identifica deficiențele și lacunele existente în legislația electorală, de a efectua analiza cadrului normativ de reglementare a litigiilor electorale și de a formula propuneri de modificare a legislației electorale.

Noutatea și originalitatea științifică a articolului, precum și a rezultatelor obținute constau în abordarea fenomenului răspunderii pentru încălcarea normelor de drept electoral din dubla perspectivă a cercetării teoretice, dar și practice a tuturor factorilor și circumstanțelor relevante pentru tema de cercetare. De asemenea, elementele inovaționale sunt determinate de recomandările formulate pentru înlăturarea lacunelor existente în cadrul normativ național ce țin de această instituție, fiind oferite îmbunătățiri și propuneri de lege-ferenda în acest sens.

În urma analizelor efectuate de către experții internaționali, la moment au fost depistate și unele carențe legislative, datorită cărora în timpul campaniilor electorale și ale alegerilor au loc diverse abateri de la normele și prevederile legale [4].

Sistemele electorale democratice prezintă anumite caracteristici comune, precum: supravegherea procesului, depistarea și anchetarea abaterilor electorale, determinarea persoanelor vinovate și sancționarea acestora [5, p.60-64].

Potrivit art. 2 alin. (1) din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție, iar potrivit art. 38 voința poporului constituie baza puterii de stat [6].

Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, secret și liber exprimat. Așadar, prevederile constituționale cu privire la asigurarea exprimării voinței poporului, a drepturilor și libertăților electorale ale cetățenilor garantează realizarea drepturilor constituționale ale cetățenilor Republicii Moldova de a alege și a fi ales, prin organizarea și desfășurarea unor alegeri perio-

dice, libere și corecte. Astfel, alegerile trebuie să se desfășoare în condițiile stabilite de Constituție și legislația electorală și orice ilegalitate constituie o lezare a libertății de exprimare a voinței poporului, asupra drepturilor și libertăților electorale ale cetățenilor, aceasta fiind inacceptabil într-un stat de drept.

Constituția reglementează și dreptul de a aplica standardele și principiile democratice internaționale în domeniul electoral.

Articolul 4 din Constituția Republicii Moldova prevede: *Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile interne, prioritate au reglementările internaționale.*

Necesitatea abordării unei multitudini de aspecte în cadrul procedurilor electorale a determinat apariția mai multor convenții, tratate, declarații, protocoale și recomandări.

Pe plan internațional, promovarea drepturilor electorale au fost înglobate în numeroase documente foarte valoroase. Printre actele internaționale cu vocație generală de reglementare, care includ și reglementări relevante temei noastre de cercetare, putem menționa:

Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată în anul 1948, recunoaște rolul unor alegeri deschise și transparente în asigurarea dreptului fundamental al omului de a participa la guvernare.

Astfel, art. 21 al acestei Declarații reglementează [7] că voința poporului trebuie să constituie baza puterii de stat, aceas-

tă voință trebuie să fie exprimată prin alegeri nefalsificate, care să aibă loc, în mod periodic, prin sufragiu universal, egal și exprimat prin vot secret sau urmând o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (CEDO) (1950) [8]. Articolul 6 al Convenției reglementează dreptul la un proces echitabil, iar la art. 13 este reglementat dreptul de a te adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1952) [9]. Articolul 3 al acestui protocol reglementează că: „Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ”.

Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice din 1966 (PIDCP) reglementează la art. 2 că „statele părți la prezentul Pact se angajează să garanteze că autoritățile competente vor da urmare oricărui recurs care a fost recunoscut ca justificat.” [10].

Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței privind dimensiunea umană, OSCE (1990) [11]. Punctul 5.1. prevede: „Alegeri libere care vor fi organizate la intervale rezonabile, prin vot secret sau urmând o procedură echivalentă, care asigură libertatea votului, în condițiile garantării efective a liberei expresii a voinței alegătorilor în alegerea reprezentanților lor”.

Punctul 7 reglementează că voința poporului trebuie să fie baza autorităților publice, iar pentru aceasta statul trebuie să asigure

alegeri libere și corecte, organizate la intervale rezonabile de timp, va garanta un sufragiu universal și egal tuturor cetățenilor majori, va asigura secretul și libertatea votului, de asemenea dreptul cetățeanului de a alege și de a fi ales în funcții publice, rezultatele votării să fie corecte și să fie făcute publice, iar prezența observatorilor străini și naționali să asigure corectitudinea desfășurării alegerilor.

Carta de la Paris pentru o nouă Europă (1990) [12] reglementează dreptul cetățeanului de a participa la alegeri libere și corecte, de asemenea, dreptul de a fi judecat în mod echitabil și public, dacă este acuzat de comiterea unui delict.

Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (sau Comisia de la Veneția, 1990) a stabilit o serie de reglementări cu privire la drepturile electorale: „În condițiile în care prevederile dreptului electoral trebuie să fie mai mult decât niște cuvinte scrise, nerespectarea dreptului electoral trebuie să poată fi contestat în fața unei instanțe de apel. Acest lucru este valabil, în special, pentru rezultatele alegerilor: cetățenii le pot contesta în baza neregularităților din procedura de votare. Acest lucru este valabil și pentru deciziile adoptate înainte de alegeri, în special, cele privind dreptul de vot, registrele electorale și poziția alegerii, valabilitatea candidaturilor, conformarea la normele care reglementează campania electorală și accesul la mass-media sau la finanțarea partidelor”.

Actele internaționale - materie importantă în contextul aplicării normelor de drept electoral

În mod special, la subiectul nostru de cercetare menționăm:

Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția (2002), II 3.c prevede următoarele: „Organul de recurs în

orice materie electorală trebuie să fie comisia electorală sau instanța de judecată. Pentru alegerile parlamentare, recursul poate fi depus, în prima instanță, la Parlament. În orice caz, trebuie să fie posibil recursul final în fața instanței de judecată. Procedura trebuie să fie simplă, lipsită de formalism, în special, în ceea ce privește admisibilitatea căilor de recurs” [13].

Recomandarea 4 (2003) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei pentru statele membre cu privire la regulile generale contra corupției în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale [192], reglementează că: „Statele vor cere ca orice încălcare a regulilor cu privire la finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale să fie sancționată în mod efectiv, proporțional și convingător”.

Raportul cu privire la anularea rezultatelor alegerilor, adoptat de către Consiliul pentru alegeri democratice și Comisa de la Veneția, adoptat în 2009. Raportul cu privire la anularea rezultatelor alegerilor a inclus bunele practici și recomandări cu privire la temeiurile juridice și procedura de anulare a rezultatelor alegerilor. Concluziile raportului s-au referit la faptul că în majoritatea statelor europene există posibilitatea contestării deciziei de validare a alegerilor, însă diferă procedurile naționale, termenul de apel, există divergențe cu privire la temeiul juridic pentru anularea rezultatelor alegerilor, cu toate acestea, în majoritatea țărilor regula este că anularea poate fi invocată în cazul în care încălcările au afectat rezultatele generale.

Reglementări și standarde ale OSCE. Ghidul pentru soluționarea litigiilor electorale. În conformitate cu prevederile acestui ghid, OSCE este organizația internațională specializată în probleme de securitate și cooperare, care monitorizează procedurile și procesele electorale. Un document

de o importanță incontestabilă pentru tematica cercetării este *Ghidul de soluționare a litigiilor electorale*, care explică modalitatea și practica de soluționare a litigiilor electorale. Printre principiile generale prevăzute în acest ghid putem menționa: orice individ sau partid politic are dreptul de a fi protejat de lege și de a cere despăgubire pentru încălcarea drepturilor sale electorale; orice persoană sau partid politic are dreptul de a se adresa în instanța de judecată competentă; că eficacitatea, imparțialitatea și independența judecății și a organelor electorale este o precondiție pentru rezolvarea litigiilor corect, în conformitate cu standardele europene; procedura de soluționare a litigiilor electorale trebuie să fie clară și previzibilă [14].

La soluționarea problemelor ce țin de aplicarea tratatelor internaționale, instanțele de judecată se vor conduce de prevederile *Legii privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova nr. 595-XIV din 24.09.1999* [15] și ale *Convenției de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23.05.1969*.

Totodată, este important de a evidenția importanța Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova (PNNA) – Uniunea Europeană în perioada 2017-2019, [16] care conține planul legislativ al Parlamentului Republicii Moldova, planul de armonizare legislativă a Ministerului Justiției și Agenda de Asociere. Așadar, PNNA, drept măsuri de implementare în domeniul electoral, determină efectuarea monitorizării campaniilor electorale de către radiodifuzori cu participarea experților străini și elaborarea concepției de reflectare a campaniei electorale cu participarea experților străini, precum și modificarea unui șir de acte legislative, inclusiv a Codului Contravențional al Republicii Moldova.

În această ordine de idei, menți-

onăm că în a doua jumătate a anului 2018 relațiile politice dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană au intrat într-o fază tensionată după invalidarea alegerilor din iunie 2018 în municipiul Chișinău.

Deputații Parlamentului European au adoptat la 5 iulie o Rezoluție care prevede suspendarea asistenței macrofinanciare pentru Republica Moldova din cauza nerespectării condițiilor politice stipulate în Memorandumul de Înțelegere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova de la finele anului 2017. Șefa diplomatiei europene, Federica Mogherini, a declarat că suspendarea asistenței este legată de modul în care sistemul de justiție din Republica Moldova a încălcat voința populară exprimată prin vot, interpretând abuziv legea electorală, iar invalidarea alegerilor în municipiul Chișinău nefiind un semn bun pentru viitoarele alegeri parlamentare.

Pe lângă suspendarea asistenței macrofinanciare, Rezoluția prevede că orice decizie privind plățile viitoare ar trebui să aibă loc numai după alegerile parlamentare din februarie 2019, cu condiția că acestea vor fi efectuate în conformitate cu standardele democratice recunoscute la nivel internațional [17, p.54].

În urma celor expuse conchidem că actele internaționale universale cu privire la drepturile omului, precum și cele ale instituțiilor specializate în materie electorală califică drepturile electorale ca fiind din categoria drepturilor fundamentale, ceea ce impune necesitatea protejării și asigurării realizării efective ale actesora atât prin intermediul organelor electorale, cât și prin intermediul căilor jurisdicționale.

Care sunt reperele fundamentale pentru strategia legislației electorale în Republica Moldova

În vederea asigurării unor ale-

geri libere și corecte, legislația Republicii Moldova reglementează mecanismul de control al procesului electoral și de apărare a drepturilor electorale ale alegătorilor și concurenților electorali.

În ceea ce privește legislația electorală a Republicii Moldova, aceasta este în continuă modificare, legislatorul adaptând-o la standardele europene, precum și la necesitățile impuse de schimbările care au avut loc de la obținerea independenței statului și până în prezent.

Reglementarea drepturilor electorale în Constituția Republicii Moldova este rezultatul existenței unui stat de drept și democratic, în care prerogativa de a participa la guvernarea statului o are poporul, prin intermediul reprezentanților aleși.

Astfel, art. 2 din Constituția Republicii Moldova reglementează că suveranitatea aparține poporului Republicii Moldova, care poate fi exercitată direct sau prin intermediul organelor reprezentative. Capitolul II din Constituție, intitulat „Drepturile și libertățile fundamentale”, reglementează la art. 38 drepturile electorale, și anume *dreptul de vot și dreptul de a fi ales*. Această reglementare este una fundamentală în materia drepturilor electorale, fiind completată printr-o serie de legi speciale ce fac trimitere la alte drepturi, pe care le putem considera a fi electorale, ca: dreptul de a contesta, de a verifica înscrierea în listele electorale etc. Astfel, în Constituție, cum este și firesc, sunt reglementate doar drepturile fundamentale ale cetățenilor, celelalte fiind incluse în alte legi.

Atât Codul Electoral al Republicii Moldova [18], cât și documentele enumerate, reglementează organizarea, monitorizarea și petrecerea scrutinelor electorale în Republica Moldova, fiind inserate reglementări privind asigurarea și respectarea drepturilor electo-

rale tuturor actorilor electorali și cetățenilor, precum și o administrare electorală reușită.

Revenind la subiectul temei de cercetare, răspunderea pentru încălcarea normelor de drept electoral este reglementată de o serie de acte normative, în primul rând de Codul Electoral al Republicii Moldova, care la art. 75alin. (1) prevede: *persoanele fizice și juridice care încalcă prevederile legislației electorale, împiedică exercitarea liberă a drepturilor electorale ale cetățenilor, împiedică activitatea organelor electorale, poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare*. Iar în alin. (2) al aceluiași articol legiuitorul vine să completeze că: *pentru încălcarea legislației electorale, Comisia Electorală Centrală sau consiliul electoral de circumscripție poate aplica concurenților electorali sancțiuni sub formă de avertisment sau poate solicita aplicarea sancțiunii anulării înregistrării. Comisia Electorală Centrală are dreptul să aplice sancțiunea complementară privind lipsirea de alocații de la bugetul de stat. Articolul 75 alin. (2) fiind modificat prin Legea nr. 36 din 09.04.15.*

Așadar, drept sancțiuni pentru aceste încălcări Codul Electoral prevede avertismentul, anularea înregistrării candidatului sau lipsirea de alocații de la bugetul de stat pentru concurenții electorali[18].

Anularea înregistrării candidatului electoral este o prevedere nouă pentru legislația Republicii Moldova, anterior nefiind reglementată o asemenea sancțiune specifică răspunderii constituționale a candidaților electorali.

De asemenea, în art. 75 din Codul Electoral, la alin. (5) sunt enumerate temeiurile de invocare a răspunderii constituționale, sancționate cu anularea înregistrării candidatului electoral.

Membrul consiliului electoral sau al biroului electoral este revocat de organul (autoritatea)

sau concurentul electoral care l-a desemnat, pentru încălcarea interdicțiilor stabilite la art.35 alin. (7), pentru lezarea drepturilor electorale ale alegătorilor, pentru absența consecutivă nemotivată la 2 ședințe ale organului electoral sau pentru refuzul de executare a deciziilor organului electoral din care face parte, constatate prin hotărâre a organului electoral din care acesta face parte. În cazul când hotărârea a fost contestată, revocarea se face după confirmare de către organul electoral ierarhic superior.

Această prevedere, de asemenea, este un exemplu de răspundere electorală.

La art. 76 și art. 77, Codul Electoral face referință la Codul Penal și Codul Contravențional care reglementează răspunderea penală și contravențională pentru încălcarea legislației electorale.

În conformitate cu prevederile art.77 Cod Electoral [18] al Republicii Moldova, există un șir de fraude supuse răspunderii contravenționale, care sunt reglementate prin art. 47-53 [19] al Codului Contravențional al Republicii Moldova. Articolul 47 din CA reglementează împiedicarea exercitării dreptului electoral; art. 48. se referă la utilizarea fondurilor nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate pentru finanțarea partidelor politice; art. 48¹ prevede încălcarea legislației de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice și ale fondurilor electorale; art. 48² – cu privire la executarea somației Comisiei Electorale Centrale; art. 49, care reglementează împiedicarea activității organului electoral; art. 50 – privind afișajul electoral neautorizat; art. 51 – înscrierea în mai multe liste de candidați; art. 52 – agitația electorală în ziua imediat anterioară zilei votării ori în ziua votării; art. 53 – încălcarea legislației electorale de către membrii organului electoral.

În Capitolul V din Codul Penal al Republicii Moldova, sunt reglementate infracțiuni contra drepturilor politice, de muncă și altor drepturi constituționale ale cetățenilor, la art.181 și art.182 sunt stipulate infracțiunile din domeniul electoral. Astfel, la art. 181 este reglementată împiedicarea exercitării libere a dreptului electoral sau a activității organelor electorale la art. 181¹ – coruperea alegătorilor; la art. 181² – finanțarea ilegală a partidelor politice sau a campaniilor electorale, încălcarea modului de gestionare a mijloacelor financiare a partidelor politice sau ale fondurilor electorale; la art. 182 – falsificarea rezultatelor votării [20].

Legea cu privire la conflictul de interese reglementează incompatibilitățile și restricțiile impuse persoanelor care exercită funcții de demnitate publică, funcții publice sau alte funcții prevăzute în prezenta lege, soluționarea conflictelor de interese, precum și modul de prezentare a declarației cu privire la conflictul de interese [21].

Răspunderea juridică este o consecință a săvârșirii unei fapte ilicite și ea constă în aplicarea măsurilor de constrângere în cazurile și modul prevăzut de lege.

În urma modificărilor operate la Codul Electoral, precum și la legislația conexasă, determinate inclusiv de angajamentul Republicii Moldova de ajustare a cadrului legal la standardele internaționale, precum și de necesitatea lichidării unor lacune și contradicții din reglementările existente, au fost adoptate noi acte normative și revizuite cele existente în vederea asigurării aplicării uniforme a legislației electorale, îndeosebi a celei privind finanțarea partidelor politice și a procedurilor electorale, în acest sens fiind create mai multe grupuri de lucru interinstituționale [1].

Drept exemplu, în acest sens,

este Legea nr. 36 din 09.04.2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative prin care s-a realizat completarea unor aspecte foarte importante ce țin de răspunderea pentru încălcarea normelor de drept electoral; de exemplu: art. 36 prevede interzicerea finanțării campaniilor electorale din străinătate, aceasta fiind sancționată prin anularea înregistrării candidatului electoral (art. 69, alin. (4), pct. b, al acestei legi).

Concluzii și recomandări. În **concluzii** menționăm următoarele:

- Cercetarea izvoarelor care reglementează instituția răspunderii pentru încălcarea unor norme de drept electoral ne determină să conchidem că acestea sunt supuse evoluției continue, datorită reformelor legislative.

- Actele internaționale universale cu privire la drepturile omului, precum și cele ale instituțiilor specializate în materie electorală califică drepturile electorale ca fiind din categoria drepturilor fundamentale, ceea ce impune necesitatea de a proteja și asigura realizarea efectivă a acestora, atât prin intermediul organelor electorale, cât și prin intermediul căilor jurisdicționale.

- În vederea asigurării unor alegeri libere și corecte, legislația Republicii Moldova reglementează mecanismul de control al procesului electoral și de apărare a drepturilor electorale ale alegătorilor și concurenților electorali.

- Ajustarea legislației naționale din domeniul electoral cu standardele internaționale este posibilă doar prin coordonarea eforturilor comune ale organelor competente ale statului și societatea civilă în urma monitorizării proceselor electorale.

Bibliografie

1. Planul Strategic al Comisiei Electorale Centrale pentru anii

2016-2019. www.cec.md(vizitat 11.08.2019).

2. Juc V. Evoluția sistemului electoral din Republica Moldova: Alegeri parlamentare. Impactul sistemului electoral asupra capacității de funcționalitatea a instituțiilor puterii de stat din Republica Moldova. Chișinău, 2018. 145 p.

3. Sprincean S. Aspecte etice în procesele electorale în perspectiva eficientizării instituțiilor puterii de stat. Impactul sistemului electoral asupra capacității de funcționalitate a instituțiilor puterii de stat din Republica Moldova. Chișinău, 2018. 145 p.

4. Raport final privind Alegerile Prezidențiale 30 octombrie și 13 noiembrie 2016. Misiunea de Observare a Alegerilor OSCE / ODIHR. Varșovia, 15 februarie 2017. 45. p.

5. Racu A. Noțiunea și diversitatea sistemelor electorale. În: Revista Națională de Drept. 2012, nr.8. p.60-64.

6. Constituția Republicii Moldova, din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.08.1997, nr.1.

7. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată în 1948. <http://legislatie.resursepentru-democratie.org/legea/declaratia-universala-a-drepturilor-omului.php>(vizitat 12.08.2019).

8. Convenția Europeană a Drepturilor omului ca parte integrantă a metodologiei judiciare - motivarea hotărârilor. http://www.inmlex.ro/fisiere/d_1776/CEDO%20ca%20parte%20integranta%20a%20metodologiei%20judiciare%20-%20motivarea%20hotararilor.pdf (vizitat 27.11.2017).

9. Organization for Security and Co-operation in Europe. Istanbul Summit. 1999. <http://www.osce.org/mc/39569?download=true>(vizitat 11.08.2019).

10. Novac S. Examinarea litițiilor electorale de către instanțele judecătorești. În: Materialele conferinței internaționale științifico-practice, cu privire la rolul instanțelor judecătorești în procesul electoral din Republica Moldova, din 29 octombrie 2013, Chișinău). Chișinău: F.E.-P Tipografia Centrală, p.52.

11. Document Nr. 1990 din 29.06.1990, cu privire la reuniunea de

la Copenhaga a Conferinței pentru dimensiunea umană a CSC. <http://lex.justice.md/index.php?Action=view&view=doc&lang=1&id=356425> (vizitat 12.08.2019).

12. Carta de la Paris pentru o Nouă Europă, Nr. 1990 din 21.11.1990. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=285807> (vizitat 11.08.2019).

13. Codul bunelor practice în materie electorală. Linii directoare și raport explicativ. http://www.cec.md/files/files/8786_venice-code-good-practice-19-10-2002-ro.pdf(vizitat 03.08.2019).

14. Gurin C. Creangă I. Conținutul electoral: Standarde internaționale, Legislația Republicii Moldova și practica judiciară din alegerile locale generale 2007. Chișinău: Ex Lege, 2011. 100 p.

15. Legea privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova. Nr. 595 din 24.09.1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 02.03.2000, nr.24-26.

16. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1472 din 30.12.2016 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017-2019. În: Monitorul Oficial, 31.03.2017. https://promolex.md/old/upload/publications/ro/doc_1459254428.pdf (vizitat 23.04.2019).

17. Tăbîrța Ion. Alegeri parlamentare. Factorul determinant pentru viitorul relațiilor dintre Chișinău și Bruxelles. Buletin Informativ, 2019, nr.1 <http://viitorul.org/files/library/Buletin%20informativ%20f.pdf> (vizitat 06.08.2019).

18. Codul Electoral al Republicii Moldova. Nr. 1381 din 21.11.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.12.1997, nr.81.

19. Codul Contravențional al Republicii Moldova. Nr. 218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 31.05.2009, nr.3-6.

20. Codul Penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72-74.

21. Legea cu privire la conflictul de interese. Nr. 16-XVI din

15.02.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 30.05.2008, nr. 94-96.

Maria GRĂU-PANȚUREAC,
doctoranda Institutului de
Cercetări Juridice,
Politice și Sociologice,
lect. univ.,
Departamentul Drept, ASEM,
griu_maria@mail.ru,
069004135

Maria GRĂU-PANȚUREAC,
PhD student,
Institute for Legal, Political and
Sociological,
univ. lect.,
Department of Private Law,
ASEM,
griu_maria@mail.ru,
069004135